

GLOSARIUSZ TERMINÓW LACANOWSKICH

A	
Absence	Nieobecność
Acte	Akt
Acting out	Acting out, odgrywanie (odnosi się do sceny – patrz hasło „scène”; wpisane w porządek symboliczny)
Affect	Afekt, uczucie
Agalma	Agalma (z gr. wewnętrzny skarb); skarb strzeżony przez podmiot
Algebre	Algebra
Aliénation	Alienacja
Amour	Miłość (jako fundamentalnie narcystyczna, spotkanie dwóch braków)
Analysant/psychoanalysant	Analizant/psychoanalizant
Analyste de l'École (AE)	Analitik szkoły (analitik, który przeszedł passe)
Analyste Membre de l'École (AME)	Analitik członek szkoły (analitik, który przeszedł passe i naucza)
Analyste practiquant	Praktykujący analitik
Angoisse	Lęk, trwoga
Anticipation	Antycypacja (w koncepcji czasu Lacana jest to sposób w jaki antycypowanie przyszłości wpływa na terażniejszość np. to jak zaczynamy zdanie ma związek z tym jak wyobrażamy je sobie zakończone)
Aphanisis	Aphanisis, (z gr. zanikanie); zaćmienie, zasłonięcie czegoś przez coś
Appel	Wołanie (jak wołanie dziecka do matki)
Après coup	Poniewczasie (w koncepcji czasu Lacana historia staje się przeszłością o ile jest shistoryczowana w terażniejszości; sens ujawnia się retroaktywnie, np. kiedy kończymy zdanie)
Automaton	Automaton (zdarzenie związane z siecią znaczących podmiotu)
Autre « a' »	Mały inny
Autre « A »	Wielki Inny (miejsce znaczonego, miejsce; które zajmuje analitik)
« Autres écrits »	„Inne pisma” (tytuł zbioru pism Lacana)
B	
Bande de Moebius	Wstęga Moebiusa
Barre	Przekreślenie (np. podmiot przekreślony S ; oddzielenie, np. znaczącego od znaczonego)
Béance	Dziura w znaczeniu (np. pytająca dziura w psychozie, przepaść pomiędzy pomiędzy mężczyzną a kobietą)
Bejahung	Pierwotna afirmacja (termin freudowski)
Belle âme	Piękna dusza (termin heglowski)
Besoin	Potrzeba jako instynkt
C	
Ça	To (odpowiednik freudowskiego „Es”, np. w zdaniu Freuda „Gdzie to było, tam ja będzie”)
Captation	Pochwycenie
Cartel	Kartel (sposób pracy nad tekstem wprowadzony przez Lacana: 4 osoby + 1 organizujący pracę)
Castration	Kastracja (utrata matki jako pierwotnego obiektu, w wyniku zaistnienia funkcji ojcowskiej)
Cause	Powód
Chaîne signifiante, chaîne du signifiant	Łańcuch znaczący
Chose	Rzecz (freudowska „das ding”; niemożliwa do wyobrażenia, niepoznawalna, wymykająca się symbolizacji; jest przedmiotem pragnienia, pogonią za bezpowrotnie utraconym obiektem – Innym, matką jako zakazanym obiektem kazirodczym; termin porzucony przez Lacana na rzecz przedmiotu małe a)
Code	Kod
Communication	Komunikacja (w psychoanalizie Lacanowskiej świadomy komunikat niesie ze sobą znaczenie wynikające z nieświadomości, a nadawca komunikatu jest również jego odbiorcą; analitik poprzez interpretację odkodowuje analizantowi nieświadomą część jego komunikatu)
Communication analytique	Komunikacja analityczna (akt analityczny, w którym „nadawca otrzymuje od odbiorcy swój własny komunikat w odwróconej postaci”)
Complexe	Kompleks
Complexe d'oedipe	Kompleks Edypa
Complexe de castration	Kompleks kastracji
Connaissance	Wiedza wyobrażeniowa; wiedza ego (przeciwieństwo méconnaissance)
Conscience	Świadomość

Contre-transfert	Przeciw-przeniesienie
Contrôle	Superwizja (omawianie pracy z pacjentem przez analityka z innym analitykiem)
Corps morcelé	Ciało pokawałkowane (doświadczenie fragmentyzacji własnego ciała)
Cri	Krzyk (odnosi się do krzyku dziecka)
Cure	Leczenie, terapia

D	
Défense	Obrona
Délire	Urojenie (myśl)
Demande	Domaganie
Dénégation	Denegacja (mechanizm obronny w nerwicy)
Déni	Zaprzeczenie (mechanizm konstytutywny dla perwersji)
Désir	Pragnienie (podobnie jak język nigdy nie odnajdzie pełnej satysfakcji)
Désir de l'analyste	Pragnienie analityka
Détresse	Pierwotna bezradność (jak u nowonarodzonego dziecka)
Développement	Rozwój
Dialectique	Dialektyka
Discours	Dyskurs; mowa
Discours analytique; discours de l'Autre	Dyskurs analityczny; dyskurs Innego (komunikat od innego zawsze dociera do podmiotu w odwróconej postaci)
Discours du maître	Dyskurs mistrza
Discours hystérique	Dyskurs histeryczny
Discours universitaire	Dyskurs uniwersytecki

E	
École	Szkoła (miejsce formowania analityków na bazie podzielanej przez nich teorii lacanowskiej w opozycji do szkoły formowanej wokół person/stanowisk akademickich)
École Freudienne de Paris (EFP)	Szkoła freudowska w Paryżu założona przez Lacana
Écrits	Pisma - tytuł zbioru pism Lacana
Ego « a »	Ego; ja
Énonciation	Wypowiedź, wyrażenie się (w kontekście odczuwanej przez podmiot trudności z określeniem słowami tego, co podmiot chce wyrazić)
Ethique	Etyka
Être	Bycie
Existence	Egzystowanie; istnienie
Ex-sistence	Zystowanie – przeciwieństwo egzystowania; można to zilustrować zdaniem Lacana „serce naszego bycia jako zasadniczo obce”
Extimité	Zewnętrzna wewnętrzność/intymność (można to zilustrować zdaniem Lacana „centrum podmiotu jest na zewnątrz niego”; „inny jest czymś obcym we mnie”)

F	
Facteur c	Stała cecha charakteryzująca określone środowisko kulturowe
Fantasme	Fantazja; fantazmat (zatrzymany kadr z przeszłości podmiotu)
Femme	Kobieta (np. kobieta jako nie-cała „pas-toute” i jako symptom mężczyzny - jako jego przedmiot małe a)
Fetishisme	Fetyszyzm
Fin d'analyse	Koniec psychoanalizy (w sensie końca terapii)
Folie	Szaleństwo
Forclusion	Wykluczenie (mechanizm konstytutywny dla psychozy)
Formations de l'inconscient	Formacje nieświadomego (np. sen, przejęzyczenie, żart)
Formation de l'analyste	Formacja zawodowa analityka
Frustration	Frustrowanie, jeden z trzech typów braku obiektu (obok kastracji i pozbawienia); frustracja nie dotyczy niezaspokojenia potrzeb biologicznych, ale domagania miłości

G	
Génital	Genitalny
Génital love	Miłość genitalna
Génital stage	Faza genitalna
Glissement, glisser	Przejęzyczenie, przejęzyczyć się
Grappe du désir	Graf pragnienia

H	
Hallucination	Halucynacja (wizualna, słuchowa, somatyczna, etc.)
Hystérie	Histeria (struktura kliniczna; pytanie histeryczki dotyczy tajemnicy kobiecości – czym jest kobieta, czy jestem kobietą czy mężczyzną?)

I	
Idéal du moi	Ideal ja
Identification	Identyfikacja
Imaginaire	Wyobrażeniowe; porządek/rejestr wyobrażeniowy
Image spéculaire	Odbicie lustrzane (ja i ja jako mały inny; odbicia lustrzanego nie ma fallus, strefy erogenne i przedmiot małe <i>a</i>)
Imago	Imago, obraz własnego ciała obsadzony libidynalnie
Inconscient	Nieświadomość (nieświadomość jako dyskurs Innego; nieświadomość jako efekt wypartego znaczącego na podmiocie, wypartego które powraca w formacjach takich jak sen, przejęzyczenie – <i>patrz hasło formation de l'inconscient</i>)
Indice	Znak naturalny, w którym istnieje stały związek pomiędzy znakiem a desygnowanym przez niego obiektem; przeciwieństwo znaczącego, gdzie nie ma takiego stałego związku
Instinct	Instykt, potrzeba (jako coś innego niż popęd)
Insuffisance vitale	Niewydolność życiowa (jak w bezradności małego dziecka)
Interprétation	Interpretacja (jako akt analityka)
Intersubjectivité	Intersubiektywność
Introjection	Introjekcja
Inversion	Inwersja
International Psycho-Analytical Association (IPA)	Międzynarodowe Stowarzyszenie Psychoanalityczne założone przez Freuda w 1910 r.
J	
Jouissance	Jouissance, rozkosz
Jouis-sens	Rozkoszowanie się sensem (neologizm pochodzący od połączenia „signification” i „jouissance”)
L	
Language	Język jako struktura
Langue	Język (odmiany języka, np. francuski, polski)
Lettre	Litera (niepodzielna, związana z realnym, nadaje strukturę znaczącemu)
Leurre	Wabik; przynęta; złudzenie (elementy systemu wyobrażeniowego, obrony wyobrażeniowe)
Libido	Libido, energia libidynalna (wzrasta lub opada, zasadniczo męska)
Linguistique	Lingwistyka
Loi	Prawo, zakaz (wprowadzony przez funkcję ojcowską)
M	
Maître	Mistrz
Manque	Brak (np. w zdaniu Lacana „brak jest powodem pragnienia”)
Manque à avoir	Brak posiadania
Manque à être	Brak bycia
Masochisme	Masochizm (podstruktura perwersji)
Matérialisme	Materializm
Mathématiques	Matematyka
Mathème	Matem
Mathème du transfert	Matem przeniesieniowy (określa moment w terapii, od którego analityk staje się dla analizanta zakładanym podmiotem wiedzenia)
Méconnaissance	Nierozpoznanie; nieznanomość, jest to rozpoznanie, które w momencie zaistnienia zostaje natychmiast zignorowane
Mémoire	Pamięć symboliczna, dotyczy przypominania sobie swojej historii, łańcucha znaczących
Mère	Matka
Métalangage	Metajęzyk
Métaphore	Metafora (figura stylistyczną, która polega na przeniesieniu pojęcia określającego zwykle pewien obiekt, na inny obiekt, do którego pasuje ono jedynie poprzez porównanie i podobieństwo „ <i>similarité</i> ”)
Métaphore paternelle	Metafora ojcowska (jako substytucja znaczącego imię ojca przez inny znaczący (pragnienia matki); znaczenie falliczne)
Métonimie	Metonimia (figura stylistyczną, która polega na mianowaniu danego obiektu innym terminem niż, ten którym jest on zwykle określany, i z którym jest kojarzony na zasadzie przyległości „ <i>contiguïté</i> ”)
Modèle optique	Model optyczny
Moi	Ego
Moi/je idéal	Ja idealne

N	
Narcissisme	Narcyzm
Nature	Natura (jako opozycja do kultury)
Négation	Negacja
Névrose	Nerwica (podstawowa struktura kliniczna obok psychozy i perwersji); nerwica jest pytaniem – w histerii o to czym jest kobiecość, a w obsesji jest pytaniem o śmierć
Névrose obsessionnelle	Nerwica obsesyjna (podkategoria nerwicy, obok histerii i fobii; pytanie obsesyjnego dotyczy śmierci - jest czy jestem żywy czy umarły?)
Noeud borromeen	Węzeł boromejski (sposób połączenia trzech, czterech elementów, w którym jeśli którykolwiek zostanie przecięty, węzeł rozpadnie się)
Nom-du-Père	Imię ojca; ojcowskie nie [non-du pere], zakaz; funkcja ojcowska
O	
Objet partiel	Obiekt częściowy
Objet petit a	Przedmiot małe a (obiekt pragnienia)
Oedipus complex	Kompleks Edypa
Ordre	Porządek; rejestr (np. symboliczny, realny, wyobrazeniowy)
P	
Paranoïa	Paranoja
Parôle	Mowa, mówienie
Parôle fondant	Mowa stanowiąca (mowa, która określa zarówno innego, jak i podmiot mówiący)
Parôle pleine	Mowa pełna
Parôle vide	Mowa pusta
Passage à l'acte	Przejście do aktu (zniesienie podmiotu przy jednoczesnej totalnej identyfikacji z obiektem; nie odnosi się do sceny - patrz hasło „scène” - jest przejściem z symbolicznego do realnego)
Passant	Osoba przechodząca przez passe
Passe	Passé (procedura przejścia, uwiarygodnienie końca analizy za pomocą mowy)
Passeur	Świadek (jedna z dwóch osób wysłuchujących bezpośrednio relacji osoby przechodzącej przez passe)
Pas-toute	Nie-cała (w odniesieniu do kobiety, która wymyka się funkcji fallicznej)
Père	Ojciec
Père imaginaire	Ojciec wyobrazeniowy
Père réel	Ojciec realny
Père symbolique	Ojciec symboliczny
Perversion	Perwersja (podstawowa struktura kliniczna obok nerwicy i psychozy; w Lacanowskiej homofonii „wersja ojca” [père version - version du père])
Phallus	Fallus (rola symboliczna i wyobrazeniowa jaką odgrywa penis; w sformułowaniu Lacana „Au-delà de phallus” - poza zasadą falliczną)
Phobie	Fobia (podstruktura kliniczna nerwicy, obok obsesji i histerii)
Point de capiton	Punkt zakotwiczenia, punkt zapikowania, guz tapicerski (moment, w którym znaczący łączy się ze znaczącym i stwarza wrażenie stabilnego znaczenia; punktów takich brakuje w strukturze psychotycznej, stąd wrażenie bez-sensu mowy psychotyków)
Ponctuation	Punktacja (retroaktywne nadanie znaczenia mowie analizanta przez jej powtórzenie)
Principe de plaisir	Zasada przyjemności
Principe de réalité	Zasada rzeczywistości
Privation	Prywacja, pozbawienie
Projection	Projekcja
Psychologie du moi	Psychologia ego Heinza Hartmanna
Psychose	Psychoza (podstawowa struktura kliniczna obok nerwicy i perwersji)
Pulsion	Popęd
Pulsion anale	Popęd analny
Pulsion de mort, Tanatos	Popęd śmierci, Tanatos (termin freudowski)
Pulsion invocative	Popęd związany ze słyszeniem, z głosem; zwany również popędem sado-masochistycznym
Pulsion orale	Popęd oralny
Pulsion scopique	Popęd skopiczny, związany z widzeniem, ze spojrzeniem
Pulsion de vie, Eros	Popęd życia, Eros (termin freudowski)

R	
Rapport sexuel	Związek seksualny (np. w zdaniu Lacana „il n'y a pas de rapport sexuel” - nie ma związku seksualnego)
Réel	Realne, w odniesieniu do porządku/rejestru (realne jest domeną tego, co wymyka się symbolizacji; jest niemożliwe ani do wyobrażenia ani do objęcia znaczeniem; jest przedmiotem lęku, jaki nie daje się zwerbalizować)
Refente	Podzielenie, np. podzielenie podmiotu na świadomość i nieświadomość
Refoulement	Wyparcie (mechanizm konstytutywny dla nerwicy); wyparcie pierwotne - wyparcie pierwszego znaczącego manifestujące się w niemożności wypowiedzenia tego, co się chce); wyparcie wtórne – wyparcie znaczącego z łańcucha znaczących; ma strukturę metafory
Regard	spojrzenie
Relation duelle	relacja dualna, relacja wyobrazeniowa
Régression	Regresja (redukcja symbolicznego do wyobrazeniowego)
Répétition	Powtórzenie
Résistance	Opór
Retour à Freud	powrót do Freuda (powrót do egzegezy pism Freuda; w kontekście sprzeciwu Lacana wobec interpretacji Freuda panującej w <i>patrz hasło „IPA”</i>)
S	
Sadisme	Sadyzm (podstruktura perwersji)
Savoir	Wiedza symboliczna, wiedza podmiotu (jako cel psychoanalizy)
Scansion, séances scandées	Skandowanie, zmienny czas sesji (rodzaj punktuacji; retroaktywnym nadaniu znaczenia mowie analizanta poprzez zakończenie sesji)
Scène	Scena; scena fantazji, scena fantazmatu (wyobrazeniowy i symboliczny teatr, w którym podmiot odgrywa swoją fantazję, zbudowaną na fundamentach realnego świata)
Schéma L	Schemat L (schemat generalnie pokazujący jak symboliczna relacja/oś pomiędzy Wielkim Innym „A” i podmiotem „S” jest zawsze do pewnego stopnia blokowana przez relację wyobrazeniową/oś pomiędzy ego „a” a odbiciem w lustrze „a”)
Science	Nauka; dyskurs naukowy – opiera się z jednej strony na chęci zawłaszczania prawdy, a z drugiej na wykluczeniu prawdy jako powodu
Semblable	Bliźni; mały inny
Semblance	Pozór (w opozycji do prawdy)
Séminaires I - XXVII	Seminaria wydane w tomach I – XXVII (pierwotnie mówione przez Lacana do coraz szerszego audytorium, w latach 1951 - 1981 (śmierci Lacana), w salach: od apartamentu Sylvii Bataille, poprzez Hôpital Sainte-Anne, École Normale Supérieure do Faculté de Droit)
Séminaire I Les écrits techniques de Freud	Pisma Freuda odnośnie techniki psychoanalizy (wydane drukiem we Francji)
Séminaire II Le moi dans la théorie de Freud et dans la technique de la psychanalyse	Ego w teorii Freuda i w technice psychoanalizy (wydane drukiem we Francji)
Séminaire III Les psychoses	Psychozy (wydane drukiem we Francji)
Séminaire IV La relation d'objet	Relacja z obiektem (wydane drukiem we Francji)
Séminaire V Les formation de l'inconscient	Formacje nieświadomego (wydane drukiem we Francji)
Séminaire VI Le désir et son interprétation	Pragnienie i jego interpretacja
Séminaire VII L'éthique de la psychoanalyse	Etyka psychoanalizy (wydane drukiem we Francji)
Séminaire VIII Le transfert	Przeniesienie (wydane drukiem we Francji)
Séminaire IX L'identification	Identyfikacja
Séminaire X L'angoisse	Lęk
Séminaire XI Les Quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse	Cztery podstawowe pojęcia psychoanalizy (wydane drukiem we Francji; istnieje niewydane drukiem polskie tłumaczenie)
Séminaire XII Problèmes cruciaux de la psychanalyse	Kluczowe problemy psychoanalizy
Séminaire XIII L'objet de la psychoanalyse	Przedmiot psychoanalizy
Séminaire XIV La logique	Logika fantazmatu

du fantasme	
Séminaire XV L'act psychoanalytique	Akt psychoanalityczny
Séminaire XVI D'un Autre à l'autre	Od Innego do innego
Séminaire XVII L'envers de la psychoanalyse	Podszewka psychoanalizy (wydane drukiem we Francji)
Séminaire XVIII D'un discours qui ne serait pas du semblant	O dyskursie, który nie byłby oparty na pozorze
Séminaire XIX ... ou pire	... albo gorzej
Séminaire XX Encore	Jeszcze (wydane drukiem we Francji; istnieje niewydane drukiem polskie tłumaczenie)
Séminaire XXI Les non-dupes errent/Les noms du père	Nie oszukani błądzą/Imiona ojca
Séminaire XXII R.S.I. [hérésie]	R.S.W. (Realne, Wyobrażeniowe, Symboliczne) (wydane w <i>Ornicar?</i>)
Séminaire XXIII Le sinthome	Sinthome (wydane w <i>Ornicar?</i>)
Séminaire XXIV L'insu que sait de l'une-bévue s'aile à mourre	dosłownie "Nieświadome=L'insu, które wie o Nie=l'une przeoczenia, żegluję w marynarzach", odpowiada to mniej więcej polskiemu "na dwoje babka wróżyła". W tłumaczeniu homofonicznym: „L'insucées=porażka L'unbewusste=nieświadomego, to l'amour=miłość”(wydane w <i>Ornicar?</i>)
Séminaire XXV Le moment de conclure	Moment zakończenia (wydane w <i>Ornicar?</i>)
Séminaire XXVI La topologie et le temps	Topologia i czas
Séminaire XXVII Dissolution	Rozwiązanie (wydane w <i>Ornicar?</i>)
Sens	Sens; sens pochodzi z obszaru, w którym nachodzi na siebie symboliczne i wyobrażeniowe; sens pochodzi z pełnej mowy; jego korelatem jest non-sens
Sevrage	Odstawienie od piersi
Signe	Znak (reprezentuje coś dla kogoś w przeciwieństwie do znaczącego, który reprezentuje podmiot dla innego znaczącego)
Signifiante	Rozkoszowanie się sensem (neologizm pochodzący od połączenia „signification” i „jouissance”)
Signifiant, chaîne signifiante, chaîne du signifiant	Znaczący, łańcuch znaczący (znaczący jest instrumentem za pomocą którego wyraża się znaczone „signifié”, które zaginęło; znaczący kieruje dyskursem , logicznie poprzedza znaczone)
Signification	Znaczenie (znaczenie wyobrażeniowe pochodzące z pustej mowy)
Signifié	Znaczone (efekt gry znaczących; znaczone stale podlegają lapsusom, zsuwają się pod znaczące; momenty, w których znaczący łączy się ze znaczone i stwarza wrażenie stabilnego znaczenia to punkty zakotwiczenia, zapikowania – patrz hasło <i>Points de capiton</i>)
Sinthome	Sinthome (czwarty pierścień w węźle boromejskim; oznacza wykraczanie poza sens i poza wyobrażenie; sinthome pozwala podmiotowi żyć zapewniając unikalną formułę jouissance)
Société Française de Psychanalyse (SPP)	Francuskie Towarzystwo Psychoanalizy
Société Psychoanalytique de Paris (SPP)	Towarzystwo Psychoanalityczne w Paryżu
Stade preoedipienne	Faza preedypalna (faza rozwoju psychoseksualnego przed pojawieniem się kompleksu Edypa)
Stade du miroir	Faza lustra (w rozwoju człowieka 6-8 miesiąc życia)
Structure clinique	Struktura kliniczna (nerwica, psychoza, perwersja)
Subversion	Subwersja, obalenie (jak obalenie testamentu)
Suggestion	Sugestia
Sublimation	Sublimacja
Sujet « S »	Podmiot (istniejący o tyle, o ile jest podporządkowany polu Innego)
Sujet supposé savoir	Zakładany podmiot wiedzenia (wiedza przypisywana analitykowi przez analizanta; i odwrotnie)
Surmoi	Superego (superego posługuje się imperatywem „rozkoszuj się!”)
Symbolique	Symboliczne; porządek/rejestr symboliczny (związany z językiem, ale jednocześnie jest to porządek w którym nie istnieją stałe relacje pomiędzy znaczącym i znaczone)
Symptôme	Symptom

<u>T</u>	
Temps	Czas
Temps logique	Czas logiczny (składa się z trzech kluczowych momentów: zarejestrowanie czegoś (chwila widzenia), zrozumienie (czas na rozumienie), działanie (moment konkludowania) – opartych na napięciu pomiędzy przyspieszaniem i odwlekaniem; działanie wiąże się z <i>patrz hasło anticipation</i>)
Theorie du relation d'objet, theorie kleinien	Teoria relacji z obiektem Melanii Klein
Tore	Torus, koło toroidalne, jedna z figur topologicznych Lacana
Topologie	Topologia
Trait unaire	Rys jedynkowo-jednostkowy (coś co oznakowuje zaistnienie pierwszego razu w podmiocie)
Transfert	Przeniesienie (w terapii jest to sytuacja, w której analityk staje się zakładanym podmiotem wiedzenia; <i>patrz hasło signifiant du transfert</i> oraz <i>sujet supposée savoir</i>)
Tyche	Tyche (z gr. bogini losu, przypadek); przypadkowe zdarzenie (coś nie związanego z siecią znaczących podmiotu, ale na podmiot wpływające, np. trauma)
<u>V</u>	
Verité	Prawda (prawda zawsze dotyczy pragnienia, celem terapii analitycznej jest artykulacja indywidualnej prawdy analizanta, jego różnicy absolutnej)
Volonté de jouissance	Chęć rozkoszowania się (jej ekspresją jest superego – patrz hasło „surmoi”)

*oprac. Anna Wojakowska-Skiba
kons. meryt. Krzysztof Pawlak*